

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת ויגש

פיו וליבו שווים

יוסף מתגלה לאחיו במצרים, והאחים אינם מסוגלים לומר דבר מרוב בהלה. הוא מדבר עימם באהבה, מנסה להרגיעם ולנחמם ומחזק את דבריו:

"וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינֵי אָחִי בְנֵימִן כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם" (בראשית מה, יב).

דברי יוסף תמוהים למדי, הלוא דיבור הוא דבר שנשמע, ולא דבר שרואים בעיניים! מדוע בחר יוסף לגייס את העיניים הרואות במקום את האוזניים השומעות?

אכן את הקול המדבר שומעים בחוש השמיעה, אך חוש הראייה עמוק יותר. הראייה חודרת פנימה. אחי יוסף שומעים את קולו של יוסף, אך יוסף מבקש להביא אותם לוודאות מלאה שהדברים שהוא אומר הם הדברים שהוא חושב. חכמינו זיכרונם לברכה ראו במשפט זה אות לכנותו ואמיתותו של יוסף:

"והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין. אמר רבי אלעזר, אמר להם: כשם שאין בלבי על בנימין אחי שלא היה במכירתו כן אין בלבי עליכם. כי פי המדבר אליכם – כפי כן לבי" (מגילה טז, ב).

פיו וליבו של יוסף היו שווים, וממנו למדו רבותינו כי אסור לאדם לנהוג בצביעות:

"אסור לאדם להנהיג עצמו בדברי חלקות ופיתוי, ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב אלא תוכו כברו, והענין שבלב הוא הדבר שבפה" (רמב"ם הלכות דעות ב, ו).

הלכה זו סותרת לכאורה את דעת בית הלל:

"כיצד מרקדין לפני הכלה? בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה" (כתובות טז, ב-ז, א).

לדעת בית הלל מותר להחמיא לכלה גם כשהדברים אינם מדויקים, ויש לשבח את יופיה אפילו אם יש בה מומים ופגמים. כיצד מתיישבים הדברים יחדיו?

אפשר לתרץ שמניעת פגיעה באדם גוברת על איסור הצביעות, אולם במהות נראה שאין באמת סתירה. מי שמביט בזולתו בעין אוהבת יגלה בו תמיד את נקודות האור – ויראה בכל כלה את יופיה האמיתי. גם הורים טובים רואים את התכונות הטובות של ילדיהם ומתעלמים מעט מחסרונותיהם. הם אינם מסלפים את המציאות, הם פשוט מתבוננים בילדיהם במבט מלא אהבה.

זהו המבט הנכון והראוי.

שאול דוד בוצ'קו